

vender sig således også til en bred kreds af læsere med interesse i rusmiddelforskning, kønsforhold, medicinsk og almen antropologi. Kort sagt en meget vellykket bog.

Vibeke Steffen
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

DANIEL MILLER: *Modernity – An Ethnographic approach. Dualism and Mass Consumption in Trinidad.* Explorations in Anthropology Series. Oxford & Providence, R.I.: Berg Publishers 1994. 288 sider. ISBN 0-85496-916-0 hardback, pris £39.95. ISBN 0-85496-917-9 paperback, pris £14.95.

Da Daniel Miller var i København for nogle år siden, fortalte han om sine vanskeligheder med at finde en forlægger til denne bog. „Det er nemt nok,“ sagde han, „at udgive en teoretisk bog om forbrug eller modernitet, der inkluderer, at her er peget på vigtige spørgsmål, som man nu bør gå ud og undersøge. Men når man så gør det, er der ikke en forlægger, der vil udgive en empirisk baseret monografi!“

Nu er det heldigvis lykkedes, og man må takke Berg Publishers for at have forelagt denne inspirerende bog, der rummer både tankevækkende teoretiske overvejelser, glimrende konkrete kulturanalyser og fascinerende og velfremstillet etnografisk materiale.

I et indledningskapitel argumenterer Miller for, at Trinidad med sin baggrund i slaveriets totale brud med fortiden, og øens indsættelse i det moderne kapitalistiske verdenssystem, repræsenterer et radikalt moderne samfund, der egner sig til en etnografisk belysning af modernitet. I andet kapitel vælger han en til formålet egnet teoretisk indfaldsvinkel til moderniteten. Den tager han fra Hegel via Habermas. I korthed går den ud på at moderniteten medfører et brud i tidsopfattelse. Med den opstår bevidstheden om nutiden, som adskilt fra fortiden og fremtiden, et brud med den tidløse tradition. Det er nu overladt til mennesker selv at skabe de kriterier, de skal leve efter. Med det følger en grundlæggende modsigelse i moderniteten mellem på den ene side fascination af bevægelse, forandring og frihed og på den anden fremmedgørelse, der fremkalder en trang til forankring og stabilitet. En række andre bud på karakteristika ved moderniteten

diskuteres også, og kapitlet er en udmærket introduktion til dette.

I de følgende fire kapitler fremlægges analysen af forbrug og kulturelle praksisser i Trinidad. Miller påviser en fundamental dualisme mellem de to (vanskeligt oversættelige) bevidsthedsformer „transcendence“ og „transience“. Han finder dem klartest manifesteret, hvor de er ritualiseret i oppositionen mellem jul og karneval. I julen retter aktiviteterne sig mod huset, familiens varige projekt, og stabilitet og tradition understreges. I karnevallet fejres nuet, begivenheden og en individualitet, hvor selvet tømmes for tilknytning og indhold i den auto-erotiske dans *wining*. I de næste kapitler efterspores dualismen videre i en række kontraster mellem f.eks. „indre“ (hjemindretning) og „ydre“ (beklædningsstil), eller ejendom og seksualitet, for endelig at blive diskuteret i forhold til køn, klasse, livscyklus og etnicitet. I Trinidad opleves dualismen især som en forskel på den indiske og afrikanske befolkning, men Miller argumenterer for, at det er den dybereliggende kulturelle dualisme, der ideologisk objektiviseres som en etnisk forskel. I afslutningskapitlet vender Miller tilbage til diskussionen af moderniteten og fremhæver antropologiens opgave som påviser af lokale manifestationer af den i et studium af „komparative moderniteter“. I Vestindien fremtræder modernitetens modsigelse således som *dualisme*, men det er ikke tilfældet andre steder.

Miller er en velorienteret forfatter, der berører centrale debatter i Caraibien – om f.eks. slægtskab, kønsforhold og påvirkninger fra de koloniale eliter versus kulturelle modstandsformer. Han engagerer sig også i en lang række temaer, der står i forgrunden af den teoretiske debat – om modernitet, selv, begær, identitet og forholdet mellem globale og lokale processer. Endelig demonstrerer han værdien af sit eget begreb om *objektivering*, udviklet i *Material Culture and Mass Consumption* (Oxford 1987), som refererer til den proces, hvor mennesker gennem de ydre kulturelle former, de skaber, kommer til bevidsthed om sig selv.

Man kan kritisere Miller for en hang til abstrakt idealisme. Hans udgangspunkt i Hegel fortaber sig noget i filosofiske højder. Jeg synes ikke, det bliver helt klart, hvad denne her modernitet går ud på, eller hvorfor den bedst karakteriseres ved tidsbegrebet frem for materielle og sociale processer. Men man skal

ikke være enig i alting; det kan være sundt at blive provokeret. Jeg fandt bogens teoretiske diskussioner, analyser og empiriske beskrivelse engagerende og spændende. Den må være et must for regionale specialister og kan anbefales som moderne, aktuel monografi.

John Liep
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

KAREN BRUHNS OLSEN: *Ancient South America*. Cambridge World Archaeology. Cambridge, New York & Melbourne: Cambridge University Press 1994. 424 sider, illustreret. ISBN 0-521-25920-7 hardback, pris £45.00. ISBN 0-521-27761-2 paperback, pris £17.95.

De seneste år har set en forøget mængde af udgivelser om latinamerikansk historie og arkæologi. Denne bog af Karen Bruhns Olsen, professor i antropologi ved San Francisco State University er den sidste generelle up to date-bog om sydamerikansk arkæologi, der i høj grad vil afløse Gordon Willeys *An Introduction to American Archaeology - South America* fra 1971. Karen Bruhns Olsen særlige forudsætninger for at skrive et sådant oversigtstgts værk skyldes hendes egne arkæologiske projekter i Colombia og Ecuador ud over andre i Centralamerika og hendes stærke tilknytning til Institute of Andean Studies, Berkeley, der udgør et vidtforgretnet netværk for alle andinister.

Ancient South America er et godt oversigtsværk, der i et lettilgængeligt sprog gør rede for kulturudviklingen især i Andesregionen. At vægten uvægerligt kommer til at ligge på denne geografiske region skyldes ikke mindst, at de fleste arkæologiske projekter er blevet udført her, og at man herfra har de bedste data og dateringer. Karen Bruhns Olsen gør i en udmærket indledning rede for sine tanker bag bogen og fremhæver arbejdshypotesen bag den, at de kulturelle frembringelser på det sydamerikanske kontinent (naturligvis) havde udviklet civilisationer i den betydning, at der var komplekse samfund med højtudviklede sociale og politiske organisationer, institutionaliserede religioner, internationale kunststilarter og en udviklet teknologi, og at de på mange måder var forskellige fra den gamle verdens kulturudvikling. I de sidste ka-

pitler kommer hun ind på, hvordan forskellige diffusionistiske teorier har været fremsat siden mødet med den ny verden i Europa, og at disse har haft vanskeligt ved at erkende, at der var tale om en selvstændig kulturudvikling på den anden side af Atlanten. Samme tendens til at postulere forbindelser med den gamle verden genfindes beklageligvis stadig i nutidige populære udgivelser. Spørgsmalet om transpacificiske kontakter besvares med, at der kan have været enkelte sporadiske kontakter, men at de ikke fik nogen reel betydning for de regionale kulturudviklinger.

Bogen er en kulturhistorisk gennemgang ud fra geografiske regioner og kronologisk opstilling. Det er selvsagt en bedrift at få det til hænge så godt sammen, da et helt kontinents kulturudvikling sker stykvis i forskellig temp. Karen Bruhns Olsen fremhæver på forbilledlig vis de forskelliges forskeres tolkninger af deres materiale og tager samtidig stilling til dem.

Bogen er inddelt i kapitler med kronologiske perioder og tværfaglige emner som giver en god og varieret gennemgang. Megen litteratur om Ecuadors, Colombias og Brasiliens forhistorie findes kun i specialiserede udgivelser på spansk eller portugisisk, der næsten er umulige at opdrive for den almindeligt interesserede, mens Perus forhistorie er langt mere kendt fra engelsksprogede publikationer. Det er denne bogs fortjeneste, at den netop forsøger at belyse de andre sydamerikanske regioner og sætte dem i en større kulturhistorisk sammenhæng.

Den umenneskelige europæiske behandling af efterkommerne af disse kulturer og deres hårde skæbne står i skarp kontrast til den måde, den oprindelige Sydamerikanske befolkning har beriget den øvrige del af verden på, med for os essentielle afgrøder som majs, kartoffel, tomat o.a. Karen Bruhns Olsen giver i sidste kapitel en nedslående status over, at der stadig mens bogen skrives - (og i dag) ikke levnes ordentlige muligheder for bevarelsen af de sydamerikanske indfødte indianske befolkningers kultur og identitet. De presses fra alle sider, både politisk og økonomisk fra både højre- og venstreorienterede politiske partier og religiøst fra både katolsk og protestantisk side.

Bogen er særdelse anbefalelsesværdig og derudover er illustrationsmaterialet velvalgt og belyses yderligere i teksten. Et ekstra plus er fortegningerne bag i bogen over alle de